

**LOGOPEDIK MASHG'ULOTLARDA O'YIN TEXNOLOGIYALARINING
SAMARADORLIGINI O'RGANISH**

Sulaymanova Muhlis Kozimjon qizi

*Alfraganus universiteti Pedagogika fakulteti Maxsus pedagogika
(logopediya) yo'nalishi 1 bosqich talabasi.*

Ilmiy rahbar: Alfraganus universiteti

v.b dotsent PhD Utbasarova Umida Mexmanovna

Muhlisasulaymonova37@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada logopedik mashg'ulotlarda o'yin texnologiyalaridan foydalanishning samaradorligi o'rganilgan. Tadqiqotda nutqiy nuqsonlarga ega bolalarda nutq rivojlanishini takomillashtirishda o'yin texnologiyalarining ahamiyati va ularning qo'llash usullari yoritilgan. Maqolada o'yin texnologiyalarining bolalarning nutqiy qobiliyatlarini rivojlantirishga, so'z boyligini oshirishga, grammatik qurilmalarni to'g'ri shakllantirishga va kommunikativ ko'nikmalarni takomillashtirishga ta'siri eksperimental tadqiqotlar asosida tahlil qilingan. Natijalar shuni ko'rsatadiki, o'yin texnologiyalaridan foydalanish logopedik mashg'ulotlarning samaradorligini sezilarli darajada oshiradi va bolalarning nutqiy rivojlanishini jadal sur'atlar bilan ta'minlaydi.*

Kalit so'zlar: *logopediya, o'yin texnologiyalari, nutqiy nuqsonlar, nutq rivojlanishi, logopedik mashg'ulot, bolalar nutqi, didaktik o'yinlar.*

Kirish Nutqiy nuqsonlar bolalarning intellektual, hissiy va ijtimoiy rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Zamonaviy logopedik amaliyotda nutq terapiyasining samaradorligini oshirish uchun turli innovatsion usullar qo'llanilmoqda. Shu o'rinda o'yin texnologiyalari bolalar bilan ishlashda eng samarali vositalardan biri hisoblanadi. O'yin bolalar uchun tabiiy faoliyat bo'lib, ularning diqqatini jamlash, motivatsiyasini oshirish va bilim olish jarayonini qiziqarli qilish imkonini beradi.

O'yin texnologiyalari nutqiy nuqsonlarni bartaraf etishda bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda ularning nutqiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan maxsus tizimli usullardir. Ushbu maqolaning maqsadi logopedik mashg'ulotlarda o'yin texnologiyalaridan foydalanishning nazariy asoslarini o'rganish va ularning amaliy samaradorligini aniqlashdir.

O'zbekiston va xorijiy mamlakatlarda o'tkazilgan tadqiqotlar logopedik mashg'ulotlarda o'yin faoliyatining ahamiyatini ko'rsatadi. L.S. Vygotskiy o'yinning psixologik jihatlarini o'rganib, uning bolaning psixik rivojlanishidagi o'rnini ta'kidlagan. Uning fikricha, o'yin bola uchun "rivojlanishning bosh qo'zg'atkichi" vazifasini bajaradi.

O'zbek olimlaridan M.X. To'xtaxodjayeva, Sh.T. Yuldasheva va boshqalar o'z tadqiqotlarida logopedik mashg'ulotlarda milliy o'yinlardan foydalanishning

o'ziga xos jihatlarini yoritganlar. Ular o'yinlarning bolalarning nutqiy qobiliyatlarini rivojlantirishdagi ahamiyatini alohida ta'kidlashgan.

Zamonaviy tadqiqotchilar A.N. Kornev, R.I. Lalayeva va boshqalar nutqiy nuqsonlarni bartaraf etishda interfaol usullardan, jumladan o'yin texnologiyalaridan foydalanish samarasini eksperimental yo'l bilan isbotlaganlar.

Metodologiya

Tadqiqot 5-7 yoshli 40 nafar nutqiy nuqsonlarga ega bolalarni qamrab oldi. Tadqiqot 2022-2023 o'quv yilida olib borildi. Bolalar nazorat va eksperimental guruhlariga bo'lingan. Nazorat guruhida an'anaviy logopedik usullar qo'llanilsa, eksperimental guruhda o'yin texnologiyalari asosida tuzilgan maxsus mashg'ulotlar o'tkazildi.

Tadqiqotda quyidagi usullar qo'llanildi:

- Kuzatish
- Eksperiment
- Testlash
- Statistik tahlil

O'yin texnologiyalari sifatida quyidagilar qo'llanildi:

- Didaktik o'yinlar

- Vokativ o'yinlar
- Harakterli o'yinlar
- Kompyuterli o'yin dasturlari
- Milliy o'yinlar asosida tuzilgan logopedik mashqlar

Natijalar va muhokama

Eksperimental guruhda o'yin texnologiyalari asosida olib borilgan mashg'ulotlar natijasida bolalarning nutqiy ko'nikmalarida sezilarli yaxshilanish kuzatildi. So'z boyligi 40% ga oshdi, grammatik qurilmalarni to'g'ri qo'llash 35% ga yaxshilandi, talaffuz aniqligi 45% ga oshdi. Bolalarning kommunikativ faolligi 50% ga oshdi va nutqiy faollik darajasi 55% ga yaxshilandi.

Nazorat guruhida esa an'anaviy usullar bilan olib borilgan mashg'ulotlar kamroq samara berdi: so'z boyligi 20% ga oshdi, grammatik qurilmalarni to'g'ri qo'llash 15% ga yaxshilandi, talaffuz aniqligi 18% ga oshdi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, o'yin texnologiyalari bolalarning motivatsiyasini oshiradi, ularga qiyin materialni oson va qiziqarli tarzda o'zlashtirish imkonini beradi. O'yin jarayonida bola stress holatidan xoli bo'ladi, bu esa uning nutqiy faolligini oshiradi.

Xulosa Tadqiqot natijalari quyidagi xulosalarni chiqarish imkonini beradi:

1. Logopedik mashg'ulotlarda o'yin texnologiyalaridan foydalanish nutq terapiyasining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

2. O'yin texnologiyalari bolalarning yosh xususiyatlariga mos keladi va ularning nutqiy faolligini oshiradi.

3. O'yin texnologiyalari nutqiy nuqsonlarni bartaraf etishning barcha yo'nalishlarida (talaffuz, grammatika, leksika, kommunikatsiya) samarali hisoblanadi.

4. O'yin texnologiyalarini logopedik mashg'ulotlarda tizimli va metodik asoslangan tarzda qo'llash bolalarning nutqiy rivojlanishini jadal sur'atlar bilan ta'minlaydi.

Kelajakda turli yosh guruhlari va turli xil nutqiy nuqsonlar bo'lgan bolalar uchun maxsus o'yin texnologiyalarini ishlab chiqish maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Vygotskiy L.S. O'yin va uning roli bolaning psixik rivojlanishida. - M.: Pedagogika, 2016. - 245 b.
2. To'xtaxodjayeva M.X. Logopedik ishda milliy o'yinlardan foydalanish. - T.: O'qituvchi, 2019. - 167 b.
3. Yuldasheva Sh.T. Nutqiy nuqsonlarni tuzatishda innovatsion texnologiyalar. - T.: Innovatsiya, 2020. - 198 b.
4. Kornev A.N. Nutqiy nuqsonlarni tuzatishning ilmiy asoslari. - SPb.: Rech, 2018. - 312 b.
5. Lalayeva R.I. Logopedik ish metodikasi. - M.: Vados, 2017. - 289 b.
6. Jumaboyeva O.A. Bolalar nutqini rivojlantirish texnologiyalari. - T.: O'zbekiston, 2021. - 176 b.
7. Filicheva T.B. Nutqiy nuqsonlarni tuzatishning maxsus metodikalari. - M.: Prosvesheniye, 2019. - 234 b.
8. Axmedova D.M. Logopedik psixologiya. - T.: O'qituvchi, 2022. - 201 b.